
La ciutat de Barcelona en el govern de Catalunya, 1563-1602

Miquel Pérez Latre *

A la segona meitat del Cinccents, Barcelona protagonitzà un temps de creixement, marcat per la competència amb els altres poders, i d'estructuració d'un pol econòmic propi ben connectat amb el país. El seu paper com a agent de capitalitat fou remarcable, com ara, en la defensa d'una xarxa consolar que tornà a inundar la Mediterrània. Sovintejaren també els conflictes amb l'entorn per l'exercici de la jurisdicció, que responien, sobretot, a la lluita pels proveïments i a la fiscalitat aplicada al comerç. El paper central de Barcelona es manifestà en múltiples aspectes econòmics i socials, des de la col·laboració en l'obra pública arreu del país, fins a les grans infraestructures per a tot el Principat, com ara l'Hospital General de la Santa Creu.

Però Barcelona no fou només el centre d'un espai econòmic, sinó també la capital d'una comunitat política, d'entrada, amb l'obligació dels monarques de jurar-hi les Constitucions, en el marc d'una entrada magnífica. Fou també la seu de les dues grans institucions del rei i de la terra. Arraconada la Cort general, els estaments reforçaren la seva activitat política a través de la Diputació del General i les Juntes de Braços, mentre el monarca (amb uns virreis forans i desorientats) confiava en l'auxili jurídic i polític dels magistrats de la Reial Audiència, nou centre del seu govern al Principat, amb el suport de la Capitania General i el Sant Ofici en l'exercici de la violència i del control ideològic.

Barcelona jugà a fons dins les institucions del país per mantenir el seu rol capdavanter. A la Cort general i la seva delegació permanent, la Diputació del General, en el fragor d'un combat de jerarquies, amb el blocatge a l'ampliació representativa d'altres viles i ciutats o, en tot cas, amb la seva admissió condicionada a una major representativitat social a les bosses de Barcelona; més enllà dels privilegiats, l'acció creixent de delegats d'artistes i menestrals demostrà que els temps feien difícil el control del poder.

* Miquel Pérez Latre és doctor en Història per l'Institut Universitari d'Història Jaume Vicens i Vives de la Universitat Pompeu Fabra (2001). Membre del Grup d'Estudi de les Institucions i Societat a la Catalunya Moderna, dirigit per J. Albareda. La seva tesi doctoral, que rebé el Primer Premi Joan Reglà d'Història Moderna de l'Institut d'Estudis Catalans (2002), donà lloc als llibres *Entre el rei i la terra. El poder polític a Catalunya al segle XVI* (2004) i *La Generalitat de Catalunya en temps de Felip II. Política, administració i territori* (2004). Ha orientat la seva recerca a l'estudi de les institucions, en especial la Cort i la Diputació del General. Participa en l'edició dels processos parlamentaris d'època moderna, sota els auspicis del Comitè de Textos Jurídics Catalans del Departament de Justícia i la direcció d'E. Serra. Gaudeix de l'acreditació de recerca de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (2006). Ha estat professor associat d'història en diverses universitats catalanes i a l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió Documental. És membre del Cos d'Arxivers de la Generalitat (2007) a l'Arxiu Nacional de Catalunya.

A les Juntes de Braços i Divuitenes, el paper dels barcelonins serà prou determinant: hi porten les regnes fora de les convocatòries extraordinàries, més obertes a tot el país.

La capital fou un agent de primer ordre en el debat polític, en primer lloc, a través d'una diplomàcia molt activa a Madrid i present a Roma, Sobretot, però, la seva competència militar la convertí en decisiva quan la tensió política entre el rei i la terra es desfermà. Tot i que la Monarquia volgué fer-se forta a Barcelona, amb les Drassanes com a clos jurisdiccional (assaig de solucions futures), el cert és que, posseïdora del control de l'ordre públic, l'alineament de Barcelona amb la Diputació del General a l'inici de les torbacions de 1587-1592 obligà el monarca a fer importants cessions polítiques; i al contrari, amb l'exèrcit reial a la frontera, una vegada ocupat l'Aragó veí, la pèrdua del suport armat de Barcelona, l'esquerda al si de les institucions catalanes (hàbilment propiciada per la Monarquia), resultarà clau en la derrota dels partidaris d'una política d'oposició forta als dissenys de Felip II de Castella.